

Daniel Daianu: Bancile trebuie sa fie alaturi de statul român în stabilirea iesirilor de bani

Sistemul bancar trebuie sa fie alaturi de statul român în stabilirea iesirilor de bani, sustine Daniel Daianu, presedintele Consiliului Fiscal, precizând ca ar fi bine sa se ajunga la un aranjament tip Viena, cum a fost dupa criza din 2008.

"Abunda discutii privind impactul pandemiei asupra economiei, cu efecte întretesute pe laturile cererii si ofertei/productiei. De aici pornesc indemnuri de interventie publica, de actiune din partea bancilor centrale si a guvernelor. Masive injectii de lichiditate si reduceri de rate de politica monetara, programe bugetare de criza au fost puse în miscare în ultimele saptamâni. Acestea sunt de magnitudinea celor, uneori chiar le depasesc pe cele ce au urmat izbucnirii crizei financiare în 2008. Acum este totusi altfel! Criza financiara ultima a fost comentata în fel si chip si considerata un eveniment fara egal. Alan Greenspan, fostul sef al Fed-ului, spunea ca asa ceva se întâmpla o data la 100 de ani. Kenneth Rogoff si Carmen Reinhart au încercat sa demonteze cliseul "unicitatii" prin investigarea unei serii de crize de-a lungul secolelor. Amploarea unei crize financiare mari, ce morfeaza într-una economica si sociala profunda, explica totusi de ce oamenii sunt tentati sa uite istoria; memoria colectiva scurta nu este rara", explica Daniel Daianu, într-o analiza transmisa AGERPRES.

El afirma ca exista însa ceva aparte în ce ni se întâmpla acum, ce ar trebuie sa fie judecat nu numai printr-o citire economica a relatiei între cerere si oferta, cum au fost interpretate Marea Depresiune dintre anii 1929-1933 si Marea Recesiune ce a erupt mai bine de un deceniu în urma, ultima criza fiind combatuta si prin operatiuni neconventionale ale bancilor centrale, prin relaxare cantitative, QE's.

"Cred ca se remarca în mod insuficient ceea ce poate fi numit "efectul shutdown"/lockdown (lacatul pe usa). Efortul de încetinire a raspândirii pandemiei obliga la închidere partiala, sau totala de activitati economice, la izolarea oamenilor; este ca si cum se pune lacatul pe usa, se închide o mare parte din activitatea economica si sociala. Poti asemana acest efect cu un "sudden stop", ce are loc pe pietele financiare când lichiditatea nu mai curge, sau când se manifesta "capcana lichiditatii". Dar efectul shutdown este mai sever, întrucât nu poate fi contracarat cu injectii de lichiditate efectuate de banci centrale. De aceea, o cadere de activitate economica nu poate fi evitata", arata Daniel Daianu.

Potrivit presedintelui Consiliului Fiscal, logica luptei contra COVID-19 intra în coliziune cu logica desfasurarii activitatii economice, care înseamna miscarea factorilor de productie (si a fortei de munca), specializare interna si internationala, lanturi de productie neîntrerupte. "Turatia economiilor se reduce drastic în mod inerent socul fiind de alta natura decât unul indus de scaderea cererii, sau de un soc de oferta precum o crestere brutala a pretului barilului de titei (ce a provocat stagflatie, scadere de activitate economica si inflatie mare, acum decenii), sau o recolta agricola dezastruoasa", precizeaza seful Consiliului Fiscal.

Efectul shutdown este de alt gen, iar prin dimensiunea sa are implicatii exceptionale specifice. Aici gasim explicatia pentru care eficacitatea masurilor monetare si fiscal-bugetare este limitata, precizeaza seful Consiliului Fiscal.

"Caricaturizând relatia, dar nu aiurea, se poate spune ca relaxarea monetara nu reduce automat infectarea populatiei, numarul de decese. Este ca la razboi (Kriegswirtschaft/war economy), în sensul ca se intra într-un alt regim de functionare a economiilor. Este nevoie de mobilizare si realocare de resurse pentru a sustine principalul front de lupta, al salvarii de vietii omenesti, de sustinere a sistemelor medicale ce sunt suprasolicitate. Bugete publice sunt afectate si se refac din mers prin realocare de resurse. În UE se suspenda temporar aplicarea regulilor fiscale din dorinta de a oferi guvernelor statelor membre spatiu de manevra. Se vorbeste de "bani din elicopter"

(helicopter money), care ar fi precum vouchere/bonuri pentru plata unor alimente de baza, a utilitatilor; acum s-ar face distribuirea, banuiesc, direct în conturi bancare. 'Ca în vremuri de razboi' echivaleaza cu o lupta de supravietuire pentru numeroase întreprinderi, pentru care nu maximizarea profitului este tinta suprema, ci protejarea activelor valoroase, a capitalului uman. Dovada ca mare parte din programele de interventie pe cale fiscal/bugetara urmareste asistarea celor ale caror locuri de munca se pierd, fie si temporar", sustine Daniel Daianu.

El arata ca exista o diferenta mare între mobilizarea de resurse într-un razboi clasic si ce se întâmpla în conditiile pandemiei. De exemplu, al doilea razboi mondial a stimulat ramuri industriale în tari beligerante chiar daca centrate pe productia militara, în timp ce pandemia induce scadere majora de activitate economica prin efectul shutdown. De aceea, recesiunea este inevitabila.

În opinia sa, economia poate tura la un nivel diminuat, în conditii de rezistenta, de supravietuire în diverse sectoare. Drept este ca si acum se poate reprofila activitatea unor întreprinderi, în functie de nevoile luptei actuale. Opereaza si mari incertitudini si teama, care se reflecta în evolutia burselor.

"Ce poate atenua caderea inevitabila a activitatii economice? Munca de acasa, ce poate avea loc unde digitalizarea, mai ales, o favorizeaza; existenta unor redundante în economie, care ies la iveala în conditiile prezente. Și opereaza interventia autoritatilor publice. Pot actiona si colaborari sui generis public-private, între actionari/proprietari si salariati pentru protejarea companiilor.

COVID-19 va fi învins. O analogie cu ce s-a întâmplat în timpul pandemiei (de origine aviara) din 1918 poate fi facuta, mai ales ca si atunci s-a facut apel la izolare individuala si sociala, carantina, la reguli de igiena, etc. Dar atunci nu exista capacitatea stiintifica de acum si nu s-a putut folosi un antidot/vaccin; este o chestiune de timp (nu îndelungat) pâna când vom avea un mijloc de lupta clar, un vaccin, fiindca nu ne putem baza numai pe imunitatea pe care oameni o câstiga prin infectare si dezvoltarea naturala a anticorpilor. Activitatea economica si sociala va cunoaste probabil o revenire rapida, chiar daca vor ramâne sechele importante, între care si datorii publice si private mai mari", subliniaza Daniel Daianu.

Potrivit analizei realizate de presedintele Consiliului Fiscal, este probabil ca economiile post-criza sa cunoasca modificari generate de digitalizare, sa aiba loc o regândire a lanturilor de productie care sa puna mai mult accent pe robustete/reziliencia, pe radacini locale si regionale. Globalizarea era în regres de mai mult timp, ceea ce este de prezumat ca se va accentua în anii ce vin. De asemenea, se va reevalua probabil locul sistemelor de sanatate publica în societatea moderna având în vedere ca alti virusi ne pot ataca.

Daianu afirma ca pandemia de acum ne-a izbit cumplit si fiindca nu am tinut cont suficient de lectiile SARS si Ebola. El subliniaza ca este necesar sa fim mereu în alerta, omenirea nu trebuie sa fie cu garda joasa din acest punct de vedere. Mai multe resurse trebuie sa fie alocate pentru sanatatea publica, prevalent cu spitale private nu se poate face fata, si este nevoie de incluziune în sistemele de asigurari.

"Problema echitatii în functionarea sistemelor economice va deveni mai acuta. Va fi nevoie si de o regândire a modului în care înțelegem sa protejam bunuri colective globale - protectia contra pandemiilor fiind un exemplu elocvent. Va continua erodarea multilateralismului în relatiile interstatale? Exista efecte ale schimbarii de clima ce reclama colaborare pe plan international si resurse adecvate în bugetele nationale. Cum vor afecta toate acestea rivalitati economice si geopolitice este de vazut. În Europa, în Uniune, pandemia reliefeaza mai bine fisuri si fracturi. UE, ca sa fie ce se proclama oficial, nu se poate rezuma la o 'piata unica', ce are propriile neajunsuri. Daca nu își va modifica mecanisme de guvernanta, daca nu va dovedi solidaritate în momente dificile, va pierde din relevanta. Este nevoie de solidaritate în general, de 'solidaritate financiara' în particular (care implica scheme de partajare a riscurilor/risk sharing). Oricum, este bine ca s-au miscat resurse prin bugetul UE (fonduri dedicate luptei contra coronavirus) si BEI, ca BCE a anuntat un program masiv de masuri neconventionale, achizitii de active suverane si private adaptate vremurilor mai mult decât complicate", a declarat Daniel Daianu.

În tabloul european, el spune ca România are interesul ca UE sa acționeze cât mai solidar în momente de mare restricte. Dar, în larga masura, trebuie sa ne descurcam cu resursele noastre.

"O recesiune este probabila si la noi, cum este în Europa si SUA, în alte regiuni ale lumii. Ce fac americanii, germanii, francezii, alte state din UE, nu ne permitem, întrucât avem resurse mult inferioare. Dar pot fi alocate mai multe resurse pentru sanatatea publica, pentru a face fata somajului tehnic, sprijinirea productiei autohome - inclusiv prin comenzi de stat si înlesniri fiscale temporare. Trebuie asigurata functionarea fara sincope a utilitatilor publice, mai ales ca mare parte din populatie va sta în izolare la domiciliu pe perioada starii de urgenta; mijloacele de informare publica (TV si internet) trebuie protejate. O rectificare bugetara în fapt este deja în curs. Fiindca este nevoie de spatiu fiscal sectorial printr-o restructurare a bugetului public, prin realocare de resurse. Specula, mai ales la alimente de baza si produse medicale, trebuie pedepsita sever. În anumite conditii se poate ajunge la plafonare de preturi", afirma Daniel Daianu.

Potrivit presedintelui Consiliului Fiscal, nu trebuie sa coplesim bugetul public cu cheltuieli permanente, chiar daca regulile fiscale în UE sunt suspendate în noile conditii. Daca vom tine cont de acest principiu se poate recurge la programe de sustinere a economiei (cheltuieli temporare) de câteva procente din PIB fara a cauza o criza a monedei nationale. Înlesnirile fiscale trebuie sa fie temporare.

"Ce ajuta România acum este datoria publica relativ mica (circa 35% din PIB). Nu ne ajuta însa ratingul suveran, între cele mai scazute în UE (BBB-). MFP a anuntat deja masuri de sprijin pentru economie, care se pot extinde. Am putea ajuta statul sa faca fata somajului tehnic, nevoilor generale reclamate de starea de urgenta, printr-o taxa de solidaritate, care sa se aplice de la un anumit nivel al veniturilor (nu numai salarii); ea nu s-ar aplica medicilor, personalului medical ce sunt în prima linie a razboiului contra pandemiei, ca si lucratorilor ce apara ordinea publica. Trebuie sa folosim cât mai mult si în mod accelerat resurse disponibile din bugetul UE, de la BEI, BERD, etc. Mediul bancar da semne ca va participa la efortul de a ajuta economia în aceste conditii extrem de dificile. El trebuie sa fie alaturi de statul român în stabilirea iesirilor de bani, mai ales când ar fi vorba de optimizari fiscale (profit shifting), operatiuni speculative - în alte state se interzice "vânzarea în lipsa"/short selling. Ar fi bine sa se ajunga la un aranjament tip Viena, cum a fost dupa 2008. Exista o vorba stramoseasca, ca prietenii la nevoie se cunosc", adauga Daniel Daianu.

El mentioneaza ca BNR a adoptat masuri adaptate la conditiile de mare vitregie, în pas cu ce se practica în alte state din UE, inclusiv posibilitatea de a interveni pe piata financiara secundara. România si alte state care nu fac parte din zona euro este bine sa beneficieze de aranjamente speciale (linii swap) cu Banca Centrala Europeana, care au existat si în 2009 pentru unele tari.

"Dupa ce trecem de pandemie, va trebui sa facem astfel încât economia si societatea sa fie mai robuste, reziliente; avem nevoie de radacini economice interne mai solide, inclusiv în industria financiara; avem nevoie de un buget public mai solid, cu venituri fiscale superioare, pentru a rezista la socuri potrivnice. Va trebui sa regândim sistemul fiscal pentru a avea o societate mai coeziva, rezilienta, un buget public robust. Efectul shutdown se va disipa la un moment dat. Important este ca pierderile sa nu fie parca fara granite. Aceasta depinde de modul în care va fi purtata lupta contra pandemiei; depinde de responsabilitatea la nivel de guvernanta publica si la nivelul fiecarui cetatean (apropos de distantarea sociala necesara), de respectarea regulilor adoptate pentru situatii de urgenta. Nu va fi lung timpul pâna când va fi învins acest virus. Dar când se va sfârsi aceasta lupta, este de dorit sa nu fim vlaguiti iesind dintr-un stres psihic enorm. Avem nevoie de rezistenta mentala, de rabdare, de solidaritate, de disciplina", mai scrie Daniel Daianu.

El încheie analiza cu un Post-Scriptum: "Toata cinstea medicilor si personalului medical, în România si peste tot în lume; sunt soldatii din linia întâi, care ne apara pe toti"